

Mr. sc. ŽELJKA ŠTEFAN, viši predavač
Fakultet za turistički i hotelski menadžment, Opatija, Sveučilište u Rijeci, Hrvatska

TALIJANSKI ENOLOŠKI RJEČNICI NA INTERNETU

UDK 811.131.1'374:634.8:004.738.5

Primljeno: 11.09.2002.

Pregledni rad

Enologija je znanstvena disciplina, koja obiluje mnoštvom stručnih termina, a njih definiraju, objašnjavaju i tumače terminološki, enološki rječnici. Razvoj tehnologije i novi mediji, otvorili su mogućnost objavljivanja rječnika i putem Interneta. Istražili smo, u ovom radu, obim i način prezentiranja talijanskih enoloških rječnika na Internetu. Prikazat ćemo različite pristupe autora rječnika, u prezentiranju termina iz enologije. Izboru termina pristupaju na različite načine, kako u brojčanom omjeru, tako i u odnosu na tematski izbor i opseg svake pojedine natuknice.

Utvrdili smo da je korištenje terminoloških rječnika, putem Interneta, najjeftiniji i najbrži način dobivanja informacije, a nedostatak tih rječnika je manji broj natuknica i manji obim tumačenja pojma.

Ključne riječi: talijanski terminologijski rječnici, enološki termini, Internet.

1. UVOD

Definiranje, opisivanje i tumačenje pojmova iz područja enologije, u posljednjih nekoliko godina, počelo se, u Italiji, intenzivnije publicirati u obliku višejezičnih i jednojezičnih terminologijskih rječnika. Točno definiranje nekog stručnog pojma, izuzetno je važno u jednoznačnosti korištenja tog termina, kod svih korisnika, bilo da se radi o stručnjacima iz tog područja ili je riječ o obrazovnom sustavu, koji koristi te pojmove. Osim publiciranja klasičnih pisanih terminologijskih rječnika, ima sve više specijaliziranih terminologijskih rječnika, koji se objavljuju na Internetu, pa tako ima i različitih enoloških rječnika, koje ćemo prikazati u ovom radu.

Svaki program učenja talijanskog jezika, čak i kada nije isključivo jezik struke, u jednom svom dijelu, uvijek dotiče pokoju temu iz područja talijanske gastronomije i enologije. Zависи od razine znanja jezika, koliko će se obuhvatiti određeni sadržaj jezika, ali čak i na početnom stupnju učenja, nauči se osnovno nazivlje obroka, jela, pića i napitaka.

Kulturološki, kada se uči strani jezik, nezaobilazno se uče i karakteristike njegove kuhinje, nazivi tipičnih jela i pića, i to je uvijek jedna od tema svakodnevnih komunikacije. Kada je riječ o programima srednjih škola turističkog, hotelijerskog i ugostiteljskog usmjerenja, obim učenja leksika iz područja gastronomije i enologije je

veći nego u drugim usmjerenjima, gdje je taj sadržaj sastavni dio općeg jezika. Vidimo, dakle, da isti sadržaj leksika može pripadati i općem jeziku i jeziku struke.

Na fakultetskoj razini, obim učenja jezika struke se povećava, bez obzira na usmjerenje, jer se svaki stručnjak, profesionalac u svom području, mora znati služiti terminima iz vlastite struke, na materinskom i na stranim jezicima, kojima se služi.

Istraživanje će se ograničiti na lingvistički pristup načina tumačenja enoloških termina, u talijanskom jeziku struke, na primjerima enoloških rječnika, koji su objavljeni na Internetu.

Cilj istraživanja je:

- utvrditi vrste talijanskih enoloških rječnika na Internetu,
- odrediti obim broja natuknica, svakog pojedinog rječnika,
- opisati način korištenja rječnika,
- opisati način tumačenja termina,
- usporediti vrste i način tumačenja termina, u odnosu na klasične, pisane terminologijske rječnike.

Dakle, istraživanje će utvrditi, popisati, sistematizirati i kvantificirati enološke termine, koji se javljaju u specijaliziranim rječnicima na Internetu. Globalizacija turističkog tržišta proširila je te stručne termine i oni postaju neophodno potrebni u komunikaciji unutar struke. Također su potrebni i izvan struke, jer je svaki čovjek potencijalni potrošač turističke, odnosno hotelske ili ugostiteljske struke.

2. METODOLOGIJA ISTRAŽIVANJA

2.1. Ispitana građa

Istraživanje je provedeno na korpusu enoloških rječnika, objavljenih na Internetu, u trenutku provođenja ovog istraživanja. Naime, praćenjem stručne literature i pregledavanjem stranica iz struke na Internetu, utvrdili smo da se web stranice na Internetu stalno mijenjaju, objavljuju se nove stranice, obnavljaju stare ili potpuno nestaju one postojeće. Zbog toga ovo istraživanje moramo ograničiti na zatečeno stanje objavljenih rječnika na Internetu, u trenutku istraživanja. Uz Internet adrese, zato dajemo i datum kada je stranica korištena.

2.2. Opisi metoda i tehnika

Nakon što smo sakupili građu za istraživanje, pristupili smo sistematizaciji prikupljenih podataka. Kako se radi o različitim vrstama talijanskih enoloških rječnika, prvo smo ih grupirali po načinu i obimu prezentiranja građe. Zatim smo odredili broj natuknica svakog pojedinog rječnika i opisali načine tumačenja termina.

Internet, kao novo, globalno sredstvo korištenja informacija, sam po sebi nameće i način uporabe ovih terminologijskih rječnika. Zbog toga smo smatrali potrebnim opisati način uporabe ovog novog sredstva u funkciji jezika turističko-hotelijske struke.

Na kraju smo prikazali rezultate istraživanja i usporedili, te podatke, s podacima o broju i vrstama natuknica jednog talijanskog pisanog enološkog rječnika¹ i jednog hrvatskog pisanog enološkog leksikona².

U istraživanju smo se služili sljedećim metodama: induktivnom, deduktivnom, opisnom, sintezom i statističkom obradom podataka.

3. TALIJANSKI ENOLOŠKI RJEČNICI NA INTERNETU

U uvodnom izlaganju, naveli smo kao cilj istraživanja niz koraka, koje ćemo poduzeti u različitim fazama istraživanja. U ovoj, središnjoj fazi, nabrojiti ćemo dostupne, enološke rječnike na Internetu, odrediti obim broja natuknica, svakog pojedinog rječnika, opisati način tumačenja termina i način korištenja rječnika na Internetu.

Talijanski enološki rječnici na Internetu nisu brojni. Većinom se enološki termini nalaze unutar većih gastronomskih rječnika, ali u ovom istraživanju nismo obuhvatili i taj segment, već isključivo zasebne enološke rječnike.

Prikazat ćemo karakteristike svakog pojedinog rječnika: vrstu, način tumačenja termina i broj natuknica.

➤ <http://www.marzuola.it/dizionario.html>

Prvi primjer, **Piccolo dizionario di vino**, koji ćemo izložiti, je jedan mali jednojezični terminološki, enološki rječnik, koji ima ukupno 45 natuknica. Nisu sva tumačenja pojmova dostupna, već samo njih 14 i oni su označeni drugom bojom. To je zato, jer se za potpuno korištenje rječnika treba uplatiti pristup.

Abboccato	Esteri	<u>Lieviti</u>	Secco
Acidità	Estratto	<u>Macerazione</u>	Spumante
<u>Ammostamento</u>	<u>Feccia</u>	Malattie	Spunto
Anidride	<u>Fermentazione</u>	Maturazione	<u>Svinatura</u>
carbonica	Fermo	Mosto	Tannini
<u>Barrique</u>	<u>Filtrazione</u>	Novello	Tappi
Botte	Fioretta	<u>Pigiatura</u>	<u>Travaso</u>
Bottiglia	Fondo	Potatura	Torchiatura
Brillantezza	Frizzante	<u>Qualità</u>	Uvaggio
<u>Cappello</u>	Giovane	<u>Refrigerazione</u>	<u>Vendemmia</u>
<u>Chiarifica</u>	Glicerina	Rifermentazione	Vigna
Colore	Gradazione	Riflessi	Vinificazione
<u>Diraspere</u>	Imbottigliamento	<u>Rimontaggio</u>	Zuccheri
Degustazione	<u>Inerbimento</u>		
Disciplinare	Invecchiamento		
Dolce			

¹ Sichi, G., Perinotti, M., *Dizionario enologico*, Hoepli, Milano, 1999.

² Sokolić, I., *Prvi hrvatski vinogradarsko-vinarski leksikon*, Vitagraf, Rijeka, 1993.

Ovaj rječnik, mada je malen obimom, tumači termine iz enologije na razini enciklopedijskih rječnika. To znači da su tumačenja opsežna i opisna. Da bismo to ilustrirali, prikazat ćemo jedan primjer tumačenja termina, od onih koji su nam bili dostupni:

Arrivato il momento della **vendemmia** sarà poi necessario raccogliere l'uva nelle migliori condizioni possibili: dopo aver attentamente sorvegliato le ultime fasi della maturazione si procederà alla raccolta, evitando di raccogliere i grappoli non perfettamente maturi e quelli deteriorati dalla presenza di muffe e marciumi. E' fondamentale in questa fase che gli acini mantengano per quanto possibile la loro integrità: le temperature sovente elevate in periodo di raccolta possono favorire inizi di fermentazioni anomale; nel caso della produzione di vini bianchi la rottura della buccia provoca anche un incupimento del colore del mosto e la produzione di vini con facilità d'ossidazione. Una volta portata a termine la raccolta ha inizio la trasformazione dell'uva in vino.

Iz ovog je primjera vidljivo da se radi o opisnom tumačenju termina i zbog toga ovaj rječnik, mada je mali, pripada grupi enciklopedijskih rječnika.

➤ <http://www.buonissimo.org/enoteca/dizionario.asp>

Kao što mu i ime govori, ovo je: **Mini dizionario enologico** tj. Mali enološki rječnik. Ukupno ima 22 natuknice i svi su pojmovi u ovom rječniku definirani. Definicija pojma je kratka, sažeta i, mada je opisna, ipak ovaj rječnik ne možemo definirati kao enciklopedijski, već samo kao: jednojezični, opisni, terminološki rječnik.

Abboccato: E' un vino leggermente dolce: viene dopo il secco e prima dell'amabile.

Acidità: E' l'insieme degli acidi del vino. Al loro aumentare cresce la salivazione prodotta dall'assaggio.

Amabile: E' un vino tra l'abboccato ed il dolce.

Amarognolo: E' la sensazione lasciata da alcuni vini dopo la degustazione.

Asciutto: Lo si dice di un vino perfettamente fermentato che contiene minime tracce di zucchero.

Brut: Spumante dal sapore molto secco.

Classico: E' la specificazione attribuita dalla legge a taluni vini delle zone storiche di produzione.

Corpo: E' l'insieme dei componenti che costituiscono il vino, a cominciare dall'alcool (al loro crescere aumenta anche il corpo).

Fluttato: E' il profumo di frutta matura presente in molti vini.

Giovane: Un vino vicino al periodo di produzione.

Leggero: Un vino di bassa gradazione alcoolica.

Metodo classico: E' il sistema di produzione dei migliori spumanti. Prevede la rifermentazione del vino in bottiglia.

➤ http://guide.supereva.it/gastronomia_d_europa/dizionario_enologico/

Naziv ovog rječnika je: Enološki rječnik (**Dizionario enologico**). Ima ukupno 221 natuknicu, koje su poredane abecednim redom. Tumačenje svih natuknica je dostupno otvaranjem svakog pojedinog termina.

Dizionario enologico

Ordinati: **Per data** | [Dalla A alla Z](#)

Dizionario Enologico

[04/05/2001] Questa sezione vuole essere un piccolo aiuto per entrare nel mondo della terminologia enologica, in modo che ci si possa orientare senza grosse difficoltà parlando e leggendo di vino.

Od moguće ponude termina odabrani smo dva, koji pokazuju da se radi o jednojezičnom, opisnom, terminološkom rječniku, kojeg možemo svrstati u enciklopedijske po obimu opisa svake pojedine natuknice.

Damigiana: vaso vinario in vetro di varia capacità in genere non > di 50 l, questo recipiente è utilizzato principalmente per il trasporto destinato al vino da consumare giornalmente e non per il vino da conservare.

Denominazione d'Origine: introdotta per la prima volta in Italia nel 1963 ed è il primo fondamento a garanzia della quantità del vino. Le denominazioni sono due la DOC (denominazione di origine controllata), tramite la quale un produttore si impegna a rispettare le norme indicate da un preciso disciplinare di produzione, e la DOCG (denominazione di Origine Controllata e Garantita) che prevede regole più rigorose e un sigillo dello stato sul tappo, ad indicare che ogni partita di vino è stata controllata ed approvata prima dell'imbottigliamento.

➤ http://www.vininternet.it/06_news/02_dizionario/dizionario_A.html

I ovaj rječnik ima naziv Enološki rječnik (**Dizionario enologico**) i termine tumači abecednim redom, kao i svi prethodni. Ukupan broj natuknica je 462, a po broju natuknica, koje tumači najopsežniji je talijanski etimološki rječnik, koji smo pronašli na Internetu. Ipak, mada je opisni, ne možemo ga klasificirati u enciklopedijske, jer je opis termina sažet i kratak. Odabrani smo nekoliko termina s tumačenjem, da bismo pokazali način tumačenja.

A B C D E F G H I J K L M N O P Q R S T U V X Y Z

dizionario enologico

abbigliamento

L'insieme degli ornamenti con cui viene decorata la bottiglia: etichetta, controetichetta, limeria, capsula, ecc.

abboccato

Vino dolce, ma non eccessivamente mieloso. Leggermente viscoso in bocca.

acidulo

Vino vivace, leggermente acido.

acquavite

Alcol prodotto mediante distillazione di sostanze fermentate o macerate. Acquavite di vino: prodotta dalla distillazione del vino.

➤ http://www.saveurs.sympatico.ca/ency_10/10itaglo.htm

Na kraju predstavljamo jedan dvojezični etimološki rječnik: talijansko-francuski, koji se zove: Leksikon talijanskih vina s kontroliranim podrijetlom, (*Lexique alphabetique des appellations vinicoles italiennes*). Obim termina, koje tumači, je 49 i mada je to mali broj, u odnosu na druge rječnike, broj natuknica je velik u odnosu na sadržaj koji nudi. Naime, radi se o malom rječniku termina, koji se koriste u tekstu etiketa na bocama vina. Pokazat ćemo nekoliko primjera prijevodnog tumačenja riječi.

Abboccato - Légèrement doux.

Amabile - Semi-doux.

Annata - Millésime.

Bianco - Blanc.

Bottiglia - Bouteille.

Brut - Sec.

Chiarretto - Rosé soutenu.

Classico - Centre historique d'une zone DOC.

Dolce - Doux.

Etichetta - Étiquette.

Invecchiato - Vieilli.

Masseria - Ferme ou domaine.

Produttore - Producteur.

Rosato - Rosé.

Rosso - Rouge.

Secco - Sec.

Semisecco - Semi-doux.

Spumante - Vin pétillant, sec ou doux.

Superiore - Pour les vins DOC.

Vendemmia - Recolte ou millésime.

4. REZULTATI ISTRAŽIVANJA I DISKUSIJA

Enološke rječnike, koje smo obuhvatili u ovom istraživanju, mogli bismo nazvati Internet-rječnici, jer su dostupni samo putem Interneta. Ovaj način korištenja rječnika ima prednosti i mana. Prednosti su da je taj način korištenja brz, jednostavan i većinom besplatan. Od pet ponuđenih rječnika, samo jedan nije bio dostupan u potpunosti. Nedostatak ovih terminoloških rječnika je da su parcijalni tj. svaki od njih obrađuje samo dio enološke građe, a niti jedan ne obuhvaća cjelokupni fond enoloških termina. Kao što smo prikazali, obim broja natuknica varira od rječnika do rječnika, a neki su potpuno specijalizirani, na samo jedan segment iz enologije.

Kada koristimo termin pisani enološki rječnici, onda mislimo na one, klasične, objavljene u obliku knjiga. Istražili smo: Koliko je enoloških rječnika objavljeno na talijanskom i hrvatskom jeziku, jer je, baš to područje, u fokusu našeg interesa. Došli smo do zanimljivih rezultata.

U Italiji je objavljen samo jedan pisani etimološki rječnik: Siccheri, G., Perinotti, M., *Dizionario enologico*, Hoepli, Milano, 1999. godine. Radi se o jednom višjezičnom terminološkom, enološkom rječniku, koji prevodi jedan pojam drugim, iz drugog jezika. To je šestjezični rječnik, a prevodi termine iz talijanskog jezika struke u engleski, francuski, njemački, španjolski i portugalski, kao i iz tih jezika u talijanski. Po karakteristikama je prijevodni rječnik i ima 600 natuknica.

U Hrvatskoj je, također, objavljen samo jedan enološki rječnik i to je leksikon: Sokolić, I., *Prvi hrvatski vinogradarsko-vinarski leksikon*, Vitagraf, Rijeka, 1993. Ovaj leksikon ima 1123 natuknice i kako je riječ o enciklopedijskom rječniku, on tumači riječi opisno i opsežno.

Ako bismo željeli usporediti ove pisane terminološke rječnike i Internet terminološke rječnike, možemo zaključiti, da je već po broju natuknica vidljivo, da su pisani rječnici opsežniji. Nedostatak pisanih rječnika je da su korisnicima teško dostupni i ako nisu stručnjaci iz tog područja, teško će im biti dostupni. Utoliko možemo dati prednost Internet rječnicima, koji su lako dostupni, ali oni nikada ne obuhvaćaju cijeli leksik neke struke, kao što tome teže pisani terminološki rječnici.

5. ZAKLJUČAK

Razvoj tehnologije i novi mediji, otvorili su mogućnost objavljivanja rječnika i putem Interneta. Istražili smo, u ovom radu, obim i način prezentiranja talijanskih enoloških rječnika na Internetu. Prikazali smo različite pristupe autora rječnika, u prezentiranju termina iz enologije. Oni izboru termina pristupaju na različite načine, brojčano i tematski. Izbor i opseg svake pojedine natuknice različit je od rječnika do rječnika.

Istraživanje je provedeno na korpusu pet enoloških talijanskih rječnika, objavljenih na Internetu. Utvrdili smo da je korištenje terminoloških rječnika, putem Interneta, najjeftiniji i najbrži način dobivanja informacije, a nedostatak tih rječnika je manji broj natuknica i manji obim tumačenja pojma.

LITERATURA

1. Dupriez, Ch., "Diffusion de dictionnaires sur CD-ROM et sur le reseau Internet", *BM*, 52, 1996., 63-87.
2. Schaefer, B., "Mediostrukturen in Fachworterbuchern", *Lexicographica*, 11, 1995., 121-134.
3. Sicheri, G., Perinotti, M., *Dizionario enologico*, Hoepli, Milano, 1999.
4. Slodžian, M., "Comment revisiter la doctrine terminologique aujourd'hui?", *BM*, posebno izdanje 7-1995., 11-18.
5. Sokolić, I., *Prvi hrvatski vinogradarsko-vinarski leksikon*, Vitagraf, Rijeka, 1993.
6. Wiegand, H. E., "Fachlexikographie, Lexicography for Special Purposes", "Zur Einführung und bibliographischen Orientierung", *Lexicographica*, 11, 1995., 1-14.
7. <http://www.buonissimo.org/enoteca/dizionario.asp>, 8.2.2003.
8. <http://www.marzuola.it/dizionario.html>, 8.2.2003.
9. http://www.saveurs.sympatico.ca/ency_10/10itaglo.htm, 8.2.2003.
10. http://guide.supereva.it/gastronomia_d_europa/dizionario_enologico/, 8.2.2003.
11. http://www.vininternet.it/06_news/02_dizionario/dizionario_A.html, 8.2.2003

Summary

ITALIAN ENOLOGICAL DICTIONARIES – ON LINE

The field of enology abounds in technical terms. These terms are defined, explained and interpreted in terminological dictionaries of enology. The development of technology and the new media opened up the possibility for publications of dictionaries on-line. In this work we researched the dimension and the way Italian language enological dictionaries are presented on-line. We will show different approaches authors of dictionaries have when presenting enological terms. The choice of terms is approached in different ways, in its numerical proportion as in its relationship with the thematically choice and the dimension of each entry.

Key words: Italian language enological dictionaries, enological terms, Internet.

Zusammenfassung

ITALIENISCHE ÖNOLOGIEWÖRTERBÜCHER ONLINE

Der Bereich der Önologie ist reich an Fachtermini, die in Terminologiewörterbüchern definiert, erläutert und erklärt werden. Die Entwicklung der Technologie und neue Medien sind zur Online -Veröffentlichung der Wörterbücher geführt. In diesem Beitrag haben wir den Umfang und die Darstellungsart der italienischen Önologiewörterbücher im Internet erforscht, wobei verschiedene Ansätze der Autoren besonders hervorgehoben werden. Der Zugang zu den Termini ist unterschiedlich, sowohl was den Umfang als auch die thematische Auswahl betrifft.

Schlüsselwörter: italienischen Önologiewörterbücher, Fachtermini, Internet.